

ACC. N:R M. 12756:1-9.

Landskap: *Öland*

Upptecknare: *Fritz Carlsson, Alby, Skärbo*

Härad: *Möckleby*

Berättare: *"*

Socken: *Stenåsa ö. Hultstads* Berättarens yrke: *f. d. hem. äg, nämndeman*

Uppteckningsår: *1953*

Född år *1881* i *Stenåsa socken*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Marknader och marknadssor. s. 1-9. M. M. 45

ACC. N:R M. 12756:1

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bergslens marknader.

Marknader som besöktes i min barndom, som senare varo. Bergslensmarknad. Mjutsrums
marknad. Möbylänga marknad. och Fröbygårds
marknad. I Bergslens (som förträdde vis var
hästmarknad) låg marknadsplatsen utanför
norr om staden. I Mjutsrum. å marknadsplassen
vid kyrkan. I Möbylänga köping. å torget. Den
omkring och skifflet. Då marknaden förleddes till
den så kallad "Prästmarken" öster om köpingen.
I Fröbygården der marknaden kallad upphöjd
på 1896 talet. hölls marknaden i byn nuvarande
Stora Frö i Vickleby socken. De hölls två gånger
om året. på försommaren och på hösten utan
samband med helgdag. Tidpunkten var den som
Bergslensmarknad började alltid dagen före
(Marknadsafton) och varaktigades två dagar.

N. 26
45.
1

Förberedelser till marknaden.

Såsom före marknaden ans kuffades för och främst
marknadsbussen. Vid sommar marknaderna
slogs alltid en par säcker grön gräs till marknadsbä
är hästarna. Så många av familjen som kunde
fingo följa med. Vågar, eller släp, måste vara hemma
vid gården och husdjuren. De andra bästa kläderna
tog man i på, med tanke på resans besvärigheter, event
slags mål om m. I matskrinet nedpackades
kaffepåsar, kaka, ägg, kaka, öl, smör, Bröd och
Pålägg. Flaska övert för att vara lätt att komma till.
Man ordnade alltid med arbete, så att man fick tid
till marknadsbesök. Gärstefolket besökte i regel
marknaderna och fingo därför ledigt, det var en
as kraven lag då det var de enda folkens som
kommer på landsbygden. I regel skulle några gå
ledas till marknaden för försäljning av omman
born. Ledde djuren gingo i bänker hemifrån byarna

vid en tiden på natten. Vid marknadsfärden² vore
aftart de ifrån byn som skulle till marknaden
i bäckrup. Då hösten var den marknadsvecka som
bönderna här hade en utbygd, trovade alltid en
eller två ung hästar bredvid vagnen. Någon färd-
ledare fanns ej. ej heller förekom skämt eller
spöktori på vägen, men väl en rop då och då
Bönder, kyrkas uppköpare, kyrkas försäljare, och
sådana som reste för nöjes skull, vore samtidigt
ute på väg till marknaden. Bestående karställen
fanns. Där man karstade hästarna. åt
och såp. Man undvek än färdas ensam, förbi enskilda
bottene här och där, då det hänt att
rän och mord förekommit på väg till eller från
marknaden. På en del platser sådes det
att marknadsresande hade sett spöken, samt
att hästarna fått draga tungt på vagnen, emellan
någon gäst hängit sig på. Om Hårsdamm

då hängde mörsan på bogträet i selen, samt
 titade emellan Himmelblaget på betstet, och hästens
 kunnna kunde han se gästen. Det hände då att mörsan
 fick en krefsig slag, då gästen tog fess på mörsan
 och harkarlen kunnad. En annan vägen var att
 en marknadsvärande fick en gäst på vägen
 så hästen ej orkade springa, och var andels
 uttrötad. Bonden begär då av, och tog av ena
 hjulet, lade upp det i vagnen, samt titade
 gästen tänkta upp de gästerna: gästerna sprang
 då jemte vagnen, från upp allen, och jämnade
 sig till harkarlen stannade skutan. I både
 dessa fall kan man vidare sämre med
 spiken. Vi kan resa till Bergaboms marknad.
 Tog man som hade släktingen, en gäst värm,
 vassis kommit etc. in hos den öre natten
 i Bergaboms kungsgård utnyttjades stallet och lade
 4 gården till köten för sådd hästar, som marknadsvärande

Man använde endast en län årdon, då inga andra
 varor marknadsfördes än djur. och dessa fingo gå
 När de så kallade "Liggjorden" kommo, använde
 de. Sedan kommo Sköningsvägerna, och då
 användes de. Man tog i regel samma väg, till och
 från marknaderna. Någon gång kunde det hända
 att, om man ej fick säga hästen på Bergsholms
 marknad; Man stannade över en dag hos någon
 behåll. och besökte även Mgnterholms marknad.
 Då den brukade hållas någon, eller några dagar efter.
 Huset reste alltid sjöva till marknaden
 och komnade aldrig upp till någon annan
 än vare sig säga, eller köpa. Hårdfarihandlans-
 larna följde alltid vissa stråk. Vn allerna kommo
 alltid där och köst: de förde mest tyger, och komnade
 ofta, kunde kunder kredit på vären, till på kösten. då
 de kommo igen. De stannade alltid på samma
 gård, och köstde mest egen köst och vären. En Vnalle

jag minns som hette Assarsson, hade egen vagn. Lämplig
för maskinering av tyger. men lånade häst, från det
ena ställe han stannade på, till nästa ställe. Jag
har själv en gång följt med honom på en sådan resa
och tagit hem hästen. Judarna som bedro
gårdshandelen bevis sina mannfå och stannade
i en stor knytt, och besökte varje gård.

Ynnarna deremot, gingo i gårdarna och bjöds
av bonderna. Kommit till stället där de hade brödet
och ber tyger. De såg aldrig några varor vid
gårdarna. Kläderna skilde sig i nämnvärt
från det vanliga. Judarna hade sin egen språk
och Ynnarna hade den västgötiska dialekten.
Marken och platsen^{en} intill staden, by, eller samhälle
alltid i Ödemarken. Den var bebyggd med för
tillfälligt uppmåttade bodar. Platsen är den i
Borgholm av Staden i öfrigt det närmaste samhället
6 sammanfänsa mark. Ständer; och bodarna äro

äges av kommunen, som fått den i ordning och
uppmonterade den. De som disponerade stånden
fingo erlagga avgift härför.

Äfförne De varar som medfördes härifrån
där endast hästar, nötkreatur och smågrisar.

Jungen till betaler. De varar som hästar och hemförda
voro, Hargar, Prästar, lin, fjenslådor, attlar, Läder.

Blader och skor, Hlooken, Vagnar och seller.

samt alltid marknads gäver till de hemmavarande
bestående av lekaker till barnen, och nägot blader.

plagg till de äldre. Håstbyte förekom ofta, och
de som bytte hästar till ömsesidig betjämlighet (vistik
i afton) avsåg sig sedan som sträcktingar.

Traditionens enligt funnas alltid peppars beramningar
i granna färger. Med en bind av en fager jungfru

samt någon strof ur en kärleksvisa, Varje yngling
som behövde marknaden, häkte en sådan till sin

flicka, och hon bar den synlig på marknaden

var hon i på marknaden så fick hon den som marknads-
 gäver. Blinda, sjönga visor och både om en slant.
 Slappt och sträckerades och kurriga skrämmande
 ynglingar som angrip det karaktistiskt och hedersamt
 att vara piffa, raglade i väg. Ordningssakterna
 släpade iväg under den ene medblodade
 och sönderslagne individen efter den andre, till
 den ^{ä vagn marknadsplats} obhagatiska arenan. Man kunde även se
 unga par, stöttamt gå hand i hand, liksom Per
 och Lisan på Värnamos marknad. Marknaden var
 för den närmaste ortsbefolkningen, en övernämning
 av stora män, då ringa andra folk nöjdes
 Hela bonnaren levade kurbonden barn och tjänare
 "Om du är flitig och duktig i arbetet får du följa
 med till marknaden. Och undarsä detta läfte
 var en spore så god som någon till stift och
 försök att göra till att vara bäst! Det förekom
 8 att drängar och piger "togo tjänst" hos någon

annan husbonde som de träffade på marknaden.
Drängar och flickor "lunkas" även varandra
derstades, och vänskapsband knötes, ofta följande
av äktenskap.

Slämnfärden företogs ofta i blunor, då de-
- ofta berusade bönderna hörd i kapp och
i kaffi sken, hörd om varandra, kvinnornas
och barnens grät och böner hjälpte då föga